

פרשת מטות – שלישי

(יג) וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשֵׁי־אֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה:
 יג ונפקו משה ואלעזר כהנא, וכל רבבי כנשתא לקדמותהון: למברא, למשריתא.

רש"י וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן: לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטף מן הבזה:

(יד) וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל הַחִיל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבָּא הַמַּלְחָמָה:
 יד ורגיז משה, על דממנן על חילא, רבני אלפי ורבני מאותא, דאתו מחיל קרבא.

רש"י וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל: ממנים על החיל; ללמדך, שכל סרחון הדור תלוי בגדולים, שיש כח בידם למחות:

(טו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחֵיתֶם כָּל־נִקְבָּה:
 טו ואמר להון, משה: הקיימתון, כל נקבא.

(טז) הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בִּלְעָם לְמַסְר־מַעַל בִּיהוָה עַל־דְּבַר־פָּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגִּפָּה בַּעֲדַת יְהוָה:
 טז הא אנין הוא לבני ישראל, בעיצת בלעם, לשקרא שקר קדם יי, על עיסק פעור; והות מחתא, בכנשתא דיי.

רש"י בְּדָבָר בִּלְעָם: אמר להם: אפלו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האמות) שבעולם, אין אתם יכולים להם; שמא מרבים אתם מן המצרים שהיו שש מאות רכב בחור? בואו ואשיאכם עצה: אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו' כדאיתא בחלק ובספרי. הן הנה: מגיד, שהיו מכירין אותן: זו היא שנכשל פלוני בה:

(יז) וְעַתָּה הֲרֹגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:
 יז וכעץ, קטולו כל דכורא בטפלא; וכל אתתא, דידעת גבר למשכבי דכורא קטולו.

רש"י וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ: (יבמות ט) ראויה להפעל אף-על-פי שלא נבעלה ולפני הציץ העבירות, והראויה להפעל פניה מוריקות. הרגו: (ספרי) למה חזר ואמר? להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל, שאם אני קורא: "הרגו כל-זכר בטף וכל-אשה ידעת איש..." וכל הטף בנשים וגו', איני יודע אם להרג וכל-אשה ידעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף? לכך נאמר "הרגו":

(יח) וְכָל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחַיּוּ לָכֶם:
 יח וכל טפלא בנשיא, דלא ידעא משכבי דכורא קיימו, לכוון.

(יט) וְאַתֶּם חָנוּ מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָרֹג נָפֶשׁ וְכָל | נִגַּע בַּחֲלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם:
 יט ואתון, שרו מברא למשריתא שבועא יומין: כל דקטל נפשא וכל דקרב בקטילא, תדון עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה אתון, ושביכוון.

רש"י מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה: שלא יכנסו לעזרה. כל הרג נפש: (ספרי) רבי מאיר אומר: בהורג בדבר המקבל טמאה הכתוב מדבר. ולמדך הכתוב: שהכלי מטמא אדם טמאת אהלים, שנאמר (במדבר יט): "אדם כי ימות באהל". תתחטאו: במי נדה, כדין שאר טמאי מתים, שאף לדברי האומרים קברי עובדי גילולים אינן מטמאין באהל, שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויים אדם ואין עובדי גילולים קרוין אדם, מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין במגע ובמשא, שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים, שנאמר אדם כי ימות באהלאתם ושביכם: לא שהנכרים מקבלין טמאה וצריכין הנזאה, אלא מה אתם בני-ברית, אף שביכם, כשיבואו לברית ויטמאו, צריכין הנזאה:

(כ) וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִיעוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל־כְּלִיעוֹר עֵץ תִּתְחַטְּאוּ:
 כ וכל לבוש וכל מן דמשך וכל עובד דמעזי, וכל מן דאע תדון עלוהי.

רש"י וְכָל־מַעֲשֵׂה עֲזִים: להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ט"ז):

(כא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצִּבָּא הַבָּאִים לַמַּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
 כא ואמר אלעזר כהנא לגברי חילא, דאתו לקרבא: דא גזירת אורייתא, דפקיד יי ית משה.

רש"י וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וגו': לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (ויקרא י'): "ויקצף (משה) על-אלעזר ועל-איתמר" בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן (במדבר כ) בשמעו-נא המרים: "ויף את-הסלע" על-ידי הכעס טעה. אשר צוה ה' וגו': (ספרי) תלה ההוראה ברבו:

(כב) אַךְ אֶת־הַזֹּהֵב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבָּרָזִל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הָעֹפֶרֶת:
 כב ברם ית דהבא, וית כסףא; ית נחשא, ית ברזלא, ית עבצא, וית אברא.

רש"י אַךְ אֶת־הַזֹּהֵב וגו': אף-על-פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טמאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות געול. ו"אך" לשון מעוט, כלומר ממעטין אתם מלהשתמש בכלים, אפלו לאחר טהרתן מטמאת הלב עד שיטהרו מבליעת אסור גבלות. ורבותינו אמרו: "אך את-הזהב" לומר, שצריך להעביר חלדה שלו קדם שיגעילנו וזהו לשון "אך", שלא יהא שם חלדה אך המתכת יהיה כמות שהוא:

(כג) כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָּאֵשׁ וְטָהַר אֶךְ בְּמִי נָדָה יִתְחַטַּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם:
 כג כל מדעם דמתעל בנורא, תעברוניה בנורא וידכי ברם, במי אדיותא יתדי; וכל דלא מתעל בנורא, תעברוניה במיא.

רש"י כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בָּאֵשׁ: לבשל בו כלום. תעבירו באש: כדרך תשמישו הגעלתו, מה תשמישו על-ידי חמין, יגעילנו בחמין ומה שתשמישו על-ידי צלי, כגון השפוד והאסקלה ילבננו באור. אך במי נדה יתחטא: לפי פשוטו "חטוי" זה לטהרו מטמאת מת. אמר להם: צריכין הכלים געול לטהרם מן האסור וחטוי, לטהרן מן הטמאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להכשירן מן האסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראוים לטבל בהם נדה. וכמה הם? ארבעים סאה וכל אשר לא-יבא באש: כל דבר שאין תשמישו על-ידי האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעז אסור. תעבירו במים: מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות:

(כד) וּבְכִסְתֶּם בַּגְּדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:
 כד ותחורון לבושיכון ביומא שביעאה, ויתדכוון; ובתר כין, תיעלון למשריתא.

רש"י אֶל־הַמַּחֲנֶה: למחנה שכניה, שאין טמא מת טעון שלוח ממחנה לויה וממחנה ישראל: